

## Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

### Rozsudek ze dne 31. března 2022 ve věci č. 38321/17 a 8 dalších – *Maslák proti Slovensku* (č. 2)

Senát první sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že výkon trestu odnětí svobody na oddělení se zvýšenou ostrahou nebyl v souladu s článkem 8 Úmluvy, jelikož vnitrostátní systém stěžovateli neposkytoval přiměřenou právní ochranu před zneužitím. Stížnostní námitka na poli článku 3 Úmluvy z důvodu omezení návštěv byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

#### I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl od června 2015 do července 2018 z preventivně-bezpečnostních důvodů umístěn na oddělení se zvýšenou ostrahou (*oddiel s bezpečnostným režimom*), a to ve věznicích v Leopoldově, Ilavě a Banské Bystrici. Výkon trestu odnětí svobody mj. za vydírání v délce trvání deseti let mu udělily české soudy. V řízení před vnitrostátními soudy stěžovatel brojil proti výkonu části trestu odnětí svobody v oddělení se zvýšenou ostrahou, příslušnému právnímu rámci a omezení práva na návštěvy.

#### II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

##### A. K PŘIJATELNOSTI

##### a) K vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

Vláda namítala, že stěžovatel nepodal žalobu na ochranu osobnosti a antidiskriminační žalobu. Stěžovatel se opakovaně obracel se stížnostmi na vězeňskou službu, jejíž rozhodnutí byla v konečném důsledku přezkoumatelná ústavním soudem. Dle Soudu se žaloba na ochranu osobnosti historicky využívá především v případech pomluvy. Pokud ji někdy Soud označil za účinný prostředek nápravy, bylo to v případech, které se zásadně lišily od projednávané věci (*Babjak a další proti Slovensku*, č. 73693/01, rozhodnutí ze dne 30. března 2004; *Furdík proti Slovensku*, č. 42994/05, rozhodnutí ze dne 2. prosince 2008 a *Baláž a ostatní proti Slovensku*, č. 9210/02, rozhodnutí ze dne 28. listopadu 2006). Výkon trestu odnětí svobody je pokračováním a nedílnou součástí trestního řízení, proto nemůže být náprava provedena občanskoprávními soudy. Žaloba na ochranu osobnosti a antidiskriminační žaloba nejsou z uvedeného důvodu účinnými prostředky nápravy v projednávané věci.

##### b) K podání stížností ve lhůtě šesti měsíců

Stěžovatel neměl k dispozici kompenzační prostředek nápravy, nicméně vyčerpal preventivní prostředek nápravy, na který odkazovaly správní soudy a ústavní soud, přičemž nedostatky v jeho fungování souvisí s praxí vnitrostátních orgánů. Stěžovatel podal stížnosti k Soudu na všechny dotčené věznice ve lhůtě šesti měsíců od posledních rozhodnutí ve věci (*Ulemek proti Chorvatsku*, č. 21613/16, rozsudek ze dne 31. října 2019, § 92). Tyto stížnosti proto nelze odmítnout pro opožděnost.

##### B. K ODŮVODNĚNOSTI

##### a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

S odvoláním na články 6, 8 a 13 Úmluvy stěžovatel namítal, že (i) jeho umístění na oddělení věznice se zvýšenou ostrahou a prodloužení doby, kterou v něm strávil, bylo nezákonné a svévolné, (ii) omezení jeho práva přijímat návštěvy a nastavení denního režimu bylo nezákonné a svévolné a (iii) neměl k dispozici účinný prostředek nápravy. Soud konstatoval, že na základě konkrétních okolností dané věci je třeba stížnostní námitky přezkoumat podle článku 8 Úmluvy.

Je nesporné, že článek 8 Úmluvy je použitelný na skutkové okolnosti projednávané věci (*Messina proti Itálii* (č. 2), č. 25498/94, rozsudek ze dne 28. září 2000, § 61–62; *Van der Ven proti Nizozemsku*,

č. 50901/99, rozsudek ze dne 4. února 2003, § 68–69; *Enea proti Itálii*, č. 74912/01, rozsudek velkého senátu ze dne 17. září 2009, § 125–127; a *Piechowicz proti Polsku*, č. 20071/07, rozsudek ze 17. dubna 2012, § 207).

Režim, ve kterém si trest odpykával stěžovatel, je přísnější než běžný režim výkonu trestu odnětí svobody. Není tedy pochyb o tom, že povinnost stěžovatele strávit část výkonu trestu odnětí svobody v přísnějším režimu představovala zásah do jeho práva na respektování soukromého a rodinného života. Vystavení vězně zvláštnímu režimu není samo o sobě v rozporu s článkem 8 Úmluvy; aby však bylo slučitelné s požadavky tohoto ustanovení, musí být uplatňováno „v souladu se zákonem“, sledovat legitimní cíl a být nezbytné (viz *Piechowicz proti Polsku*, cit. výše § 212). Současně právní úprava musí být dostatečně jasná, aby jednotlivec věděl, za jakých okolností a podmínek mohou orgány veřejné moci tato opatření uložit. Navíc právo musí poskytovat ochranu proti svévolnému zasahování orgánů veřejné moci do práv zaručených Úmluvou. Zákon proto musí jasně stanovit rozsah diskreční pravomoci orgánů a způsob jejího výkonu v dané oblasti (*Al-Nashif proti Bulharsku*, č. 50963/99, rozsudek ze dne 20. června 2002, § 119; *mutatis mutandis Zoltán Varga proti Slovensku*, č. 58361/12 a 2 další, rozsudek ze dne 20. července 2021, § 151).

Umístění stěžovatele do oddělení se zvýšenou ostrahou bylo založeno na příslušném ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Vězeňské orgány se odvolávaly na jeho předchozí odsouzení, stíhání za trestné činy, které měl v minulosti spáchat, a jeho osobnostní rysy – byl považován za nebezpečného z důvodu dominantního a manipulativního jednání. Soud měl jisté výhrady k vnitrostátní právní úpravě, která nespecifikuje povahu preventivně-bezpečnostních důvodů na zavedení zvýšeného bezpečnostního režimu a rozhodnutí je v diskreci ředitele věznice.

Dle Soudu je prvotní umístění vězně do oddělení se zvýšenou ostrahou možné založit na předchozích událostech, avšak pouhý odkaz na trestný čin, za který byl odsouzen, již kritizoval Výbor OSN proti mučení ve své nejnovější zprávě o Slovensku. Zavedení takového režimu musí být založeno na individuálním posouzení rizik a nemělo by být automatickým výsledkem uloženého trestu. Nadto je konstatování preventivně-bezpečnostních důvodů založených na základě trestných činů, za které vězeň nebyl odsouzen, v rozporu s presumpcí neviny. Byť zákon obsahoval požadavek zohlednit chování vězně při přezkumu důvodů pobytu v oddělení se zvýšenou ostrahou, v projednávané věci nebylo prokázáno, že by toto kritérium bylo vzato v potaz. Dále, aktuální hodnotící zpráva Výboru OSN proti mučení kritizuje absenci účasti vězně na rozhodování o jeho umístění do oddělení se zvýšenou ostrahou a jeho prodloužení (srov. *Lazoriva proti Ukrajině*, č. 6878/14, rozsudek ze dne 17. dubna 2018, § 63). Rozhodnutí se vězňům ani nedoručují a stěžovatel musel opakovaně podávat žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím, aby získal jejich kopie. Soud měl dále výhrady k možnosti přezkumu rozhodnutí o umístění do oddělení se zvýšenou ostrahou, obecně k držení stěžovatele v tomto oddělení a k otázce přijímání návštěv. Vězeňská služba nereagovala na konkrétní argumenty stěžovatele, nadto nemá pravomoc poskytovat odškodnění. Ústavní soud nezkoumá skutkové otázky a řídí se zásadou subsidiarity. Nastavení pravidel návštěv není samo o sobě v rozporu s článkem 8 Úmluvy, avšak musí existovat určité záruky (*Piechowicz proti Polsku*, cit. výše, § 212 a 220). Nejsou-li stanoveny blíže podmínky pro výjimečné povolení návštěvy s přímým kontaktem, uvážení ředitele se zdá být příliš široké. Soud poznamenal, že rozhodnutí o nepovolení návštěvy nemá předepsanou formu a nemusí být vězni doručeno.

Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní systém stěžovateli neposkytoval přiměřenou právní ochranu před zneužitím. Výkon části trestu na oddělení s přísnějším režimem byl v rozporu se zákonem ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy.

#### b) K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Stěžovatel namítal, že výkon trestu na oddělení s přísnějším režimem představoval zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

U zvláštních vězeňských režimů, jako je detence na oddělení se zvýšenou ostrahou, Soud již rozhodl, že samotné podmínky tohoto režimu nevyvolávají rozpor s článkem 3 Úmluvy (*Ramirez Sanchez proti*

*Francii*, č. 59450/00, rozsudek velkého senátu ze 4. července 2006, § 80–82 a 138; *Csüllög proti Maďarsku*, č. 30042/08, rozsudek ze dne 7. června 2011, § 13–16; *Piechowicz proti Polsku*, cit. výše, § 161 a 162; a *Rohde proti Dánsku*, č. 69332/01, rozsudek ze dne 21. července 2005, § 93). Zákaz kontaktu s jinými vězni z bezpečnostních, disciplinárních nebo ochranných důvodů sám o sobě nepředstavuje nelidské zacházení nebo trest (*Ramirez Sanchez proti Francii*, cit. výše, § 123). Současně však úplná izolace může zničit osobnost a představuje formu nelidského zacházení, kterou nelze ospravedlnit bezpečnostními požadavky ani žádným jiným důvodem (tamtéž, § 120).

Stěžovatel však nepoukazoval na nedostatečný kontakt jako takový, ale výhradně na zákaz návštěv s přímým kontaktem v několika případech, což v kontextu celého případu nepředstavuje porušení článku 3 Úmluvy. Stěžovatel nevyužil všechny možnosti návštěv, na které měl ze zákona právo, ani těch, které mu ředitel věznice povolil nad zákonné minimum. Stěžovatel navíc neuvedl konkrétní dopady na jeho psychické zdraví (*a contrario*, *Razvjazkin proti Rusku*, č. 13579/09, rozsudek ze dne 3. července 2012, § 107). Jeho tvrzení o zhoršení fyzického zdraví a předložené zdravotní záznamy jsou neprůkazné. Soud proto tuto stížnostní námitku odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.